

Nr 236.

Av herr **Åkerberg, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag till förordning om kommunal progressivskatt.*

De kungliga propositionerna i kommunalskattefrågan (nr 102 och 104) innefatta bland annat förslag, att den kommunala progressivskattens kommunandel skall tillfalla landsting och städer, som icke deltaga i lands-ting.

Den sålunda föreslagna omläggningen av den kommunala progressivskatten innebär en nyhet, som icke återfinnes i det på sin tid för yttrande till kommunerna remitterade, av 1921 års kommunalskattekommitté avlämnade kommunalskatteförslaget.

Omläggningen bygger på ett förslag, vilket framlagts av 1924 års skatteberedning i en år 1926 till chefen för finansdepartementet ingiven promemoria. Över detta förslag torde det övervägande antalet primärkommuner icke hava varit i tillfälle avgiva yttrande. Åtminstone på några håll hava nämligen möjligheterna att avgiva yttrande bragts till vederbörandes kännedom endast genom tillkännagivanden i länskungörelserna, innefattande otillräcklig frist, i ett fall fjorton dagar, för yttrandes avgivande. Enligt meddelande i kungl. propositionen hava också blott 13 städer och 19 landskommuner inkommit med yttrande.

Förslaget om progressivskattens omläggning innebär ökad uttaxering i ett flertal kommuner, omkring 65 procent av rikets därav berörda städer och ett betydande antal landskommuner, år 1925 exempelvis 341 stycken.

Det må vara förklarligt, om de kommuner, som sålunda ställts inför utsikten av ökat skattetryck genom den föreslagna ändringen, finna denna befogad endast under förutsättning av mycket väl grundade skäl för densamma.

Undersöker man närmare, vilka de skäl äro, som ansetts motivera en för ett avsevärt antal kommuner så menlig, och för vissa kanske rent av ödesdiger åtgärd, finner man, att åtgärden i första hand grundats på nödvändigheten att genomföra en förenkling i nu gällande regler för den kommunala progressivskatten.

Det skall villigt erkännas, att dessa regler och särskilt de, enligt vilka fördelningen av progressivskatten mellan olika kommuner nu försiggår, äro beklagligt invecklade och besvärliga.

Besinnar man emellertid, att den ifrågasatta omläggningen, såsom av den i propositionen åberopade utredningen framgår, för ett flertal kommuner skulle medföra förluster av skatteintäkter till betydande belopp —

exempelvis för flera städer överstigande 40,000 och för en överstigande 100,000 kronor — utöver dem, som kompenseras genom landstingsskattens minskning, lärer det framstå såsom uppenbart, att behovet av förenklingar i nu gällande bestämmelser beträffande ifrågavarande skatt icke ensamt för sig utgör tillräcklig grund för omläggningen. För de förvisso önskvärda förenklingarna av progressivskatten måste andra vägar utfinnas än sådana, som medföra konsekvenser av ovan angiven art.

Såsom ett ytterligare skäl för den föreslagna omläggningen har anförts den skatteutjämnande verkan, en dylik omläggning skulle medföra vid sidan av det vanliga utjämningsförfarandet.

Ingen lärer väl bestrida det befogade i åtgärder för åvägabringande av skatteutjämning i en eller annan form, även om numera den av 1921 års kommunalskattekommitté hävdade uppfattningen, att skatteutjämnningen är en statlig angelägenhet alltmera genomträngt synpunkterna på detta spörsmål. (I kungl. propositionen om utjämnings-skatt hava också till synes konsekvenserna av denna uppfattning dragits, i det departementschefen uttalat, att medelanskaffningen till skatteutjämning bör ankomma på staten.)

Kunna emellertid i och för sig inga berättigade invändningar resas mot statsåtgärder i syfte att åstadkomma skatteutjämning, måste det å andra sidan framstå såsom ett högeligen befogat krav från de kommuner, som med ökat skattetryck skola bidra till denna, att skatteutjämnningen åtminstone anordnas på sådant sätt, att bistånd ifrågakommer endast där verkligt behov, och helst oförvållat sådant, föreligger. Detta har också hittills erkänts, i det såväl enligt nu förefintliga som tidigare bestämmelser om understöd i skatteutjämnings-syfte gällt såsom regel, att åtnjutandet av skatteutjämningsmedel i viss mån gjorts beroende av orsaken till vederbörande kommuns hjälpbehov. Har kommunens höga skattetryck sålunda väsentligen berott på brister i taxeringsförfarandet eller på anlitaudet av uttaxerade medel, där lånemedel bort förekomma, eller på mindre god hushållning med kommunens medel, har det ankommit på Kungl. Maj:t att efter prövning avslå eller reducera understödet till kommunen.

Den kommunala progressivskattens omläggning till en progressiv landstingsskatt skulle, såsom de vid kungl. propositionen fogade tabellerna utvisa, innebära åvägabringandet i icke obetydlig mån av ett skatteutjämningsförfarande utan hänsyn till vare sig vederbörande kommuns behov eller dettas orsaker, och därtill i vissa fall i en riktning, rakt motsatt den avsedda. Kommuner med låg eller normal uttaxering skulle komma i åtnjutande av anordningens fördelar, medan å andra sidan kommuner med redan högt skattetryck skulle få detta ytterligare ökat.

Det möter icke svårighet att ur de i propositionen åberopade tabellerna, avseende 1923—1925, hämta erforderliga belägg för dessa påståenden.

Progressivskattens omläggning enligt förslaget skulle för år 1925 medfört ökning i sammanlagda uttaxeringen till kommunal- och landstings-

skatt för 66 kommuner (varav 42 lands-) med egen uttaxering redan då av 8.01—10 %, 11 kommuner (samtliga lands-) med egen uttaxering redan då av 10.01—12 % samt 10 kommuner (varav 9 lands-) med egen uttaxering redan då av över 12 %.

Motsvarande siffror för åren 1923 och 1924 framgå av följande tablå:

År	Kommuner med uttaxering av						Anmärkningar
	8.01— 10 %	Härav lands- kommun- er	10.1— 12 %	Härav lands- kommun- er	Över 12 %	Härav lands- kommun- er	
1923	51	33	18	11	4	4 ¹	¹ Därav en med uttaxering med över 15 %.
1924	55	37	14	11	9	8 ²	² Därav fyra med uttaxering över 15 %.
1925 ...	66	42	11	11	10	9 ³	³ Därav två med uttaxering över 15 %.

Av landskommuner med kommunal uttaxering av över 8 kronor per bevillningskrona skulle år 1923 tre, år 1924 fem och år 1925 tio fått sin sammanlagda utdebitering i kommunal- och landstingsskatt höjd *med mera än 50 öre per bevillningskrona*. Av sistnämnda tio landskommuner hade sex redan en kommunal uttaxering av 10 % eller däröver, och av dessa skulle tre fått sin uttaxering ökad med över en krona per bevillningskrona.

För städernas del hade år 1923 en, år 1924 tre och år 1925 två fått sin uttaxering till kommunal- och landstingsskatt höjd *med över 50 öre per bevillningskrona*.

Av städer med kommunal uttaxering under 6 kronor skulle en åren 1924 och 1925 fått sin sammanlagda uttaxering sänkt. Av städer med kommunal uttaxering från 6 till 7 kronor skulle år 1923 åtta, år 1924 åtta och år 1925 fyra komma i denna gynnsamma situation.

Samtidigt skulle, såsom framgår av tablå ovan, av städer med egen uttaxering av över 8 kronor per bevillningskrona 20 stycken år 1923, 22 stycken år 1924 och 25 stycken år 1925 fått sin sammanlagda uttaxering till kommun och landsting höjd.

Ävägbringandet av ett skatteutjämningsförfarande, förenat med sådana konsekvenser i rakt motsatt riktning mot den avsedda, kan uppenbarligen icke heller — även om, i övrigt helt obestämda, planer föreligga på dessa konsekvensers motverkande genom utjämningsförfarande i annan ordning — vare sig i och för sig eller i förening med den vunna förenklingen i skattetekniken, anses utgöra tillräcklig grund för den ifrågasatta omläggningen av progressivskatten.

Utöver de nu undersökta skälen för den föreslagna omläggningen har i kungl. propositionen anförts, att överflyttningen av progressivskatten till

landstingen torde stå i god övererensstämmelse med den betydande överflyttning till landstingen av uppgifter, som under de senaste decennierna skett i syfte att utjämna primärkommunernas skattebörd och som även för framtiden torde komma att fullföljas.

Icke heller detta skäl torde vid närmare granskning befinnas så bärande, som det vid första påseendet kan förefalla. Det må härutinnan vara tillräckligt att anföra vad Svenska stadsförbundet i yttrande över 1924 års skatteberednings ovannämnda promemoria i detta avseende uttalat: »I saknad av en verklig näringskatt, om vars införande meningarna ju stått synnerligen delade, är progressivskatten den enda nu existerande beskattningsform, med tillhjälp av vilken kommunerna kunnat beredas särskild gottgörelse för de uppoffringar av olika slag, som ofta bliva en följd av den fortgående industrialiseringen och de förhållanden, som stå i samband härmed. Dessa förhållanden påverka tvivelsutan primärkommunernas förvaltning mera direkt och kännbart än landstingsförvaltningen. Arbetslösheten faller praktiskt sett utom landstingens omsorger, skolväsendet likaså, och fattigvården, vars kostnader stå i mycket nära relation till läget på arbetsmarknaden, berör icke landstingens ekonomiska intressen tillnärmelsevis så starkt som primärkommunernas. Överhuvudtaget torde kunna sägas, att det är primärkommunerna, på vilka det huvudsakligen ankommer att handhava de grenar av lokalförvaltningen, som omedelbart influeras av näringslivets skiftande villkor, medan landstingens uppgifter äro av mera konstant karaktär. Det kan därför näppeligen anses motiverat att till förmån för landstingen beröva primärkommunerna just den skatteälla, som i någon mån möjliggör en utjämning mellan dåliga och goda år och i allmänhet markerar den industriella och kommersiella verksamhetens särskilda ekonomiska ansvar gentemot de kommuner, där verksamheten drives.»

Ovan har framhållits, hurusom den minskning i landstingsskatten, som skulle bliva en följd av progressivskattens omläggning, beträffande ett mycket stort antal landskommuner och cirka 65 procent av städerna icke kompenseras progressivskattens förlust.

Det torde knappast heller kunna göras gällande, att de i landsting deltagande städerna i allmänhet icke redan nu få deltaga i landstingens utgifter i fullt den omfattning, som med hänsyn till samtliga härvid inverkan omständigheter må anses skälig. I vissa fall äro städernas bidrag till landstingens utgifter till och med påfallande stora. Örebro stad exempelvis har sålunda under de sista åren bidragit med något över 32 procent till hela uttaxeringen för landstingets behov, och detta oaktat staden bildar eget epidemidistrikt.

Vid den ovan gjorda undersökningen av skälen för den föreslagna reformen har redan berörts det mycket vägande skälet *emot* reformen, att densamma är ägnad att åstadkomma allvarliga rubbningar i förutsättningarna för finansieringen av en hel del kommuners budgeter. Detta skäl synes i propositionen hava betydligt underskattats.

Under större delen av den period, för vilken kommunal progressivskatt hittills utgått, hava såsom känt handel, industri och andra näringar haft mycket dåliga konjunktioner och till följd därav icke kunnat lämna kommunerna så stora bidrag vare sig i proportionell eller progressiv skatt, som vid bättre konjunkturer varit möjliga. Å andra sidan hava lågkonjunkturerna förorsakat kommunerna, särskilt industrialiserade primärkommuner, mycket betydande kostnader för bekämpande av arbetslöshet, fattigdom, bostadsbrist och andra sociala missförhållanden, som blivit en direkt följd av näringslivets svårigheter. Många kommuner hava på grund av dessa uppoffringar nödgats påtaga sig mycket höga skattebördor och ändock måst genom lånevägens anlitande skjuta över på framtiden gäldandet av större eller mindre engångskostnader för nödhjulsarbeten och dylikt.

Det synes då föga billigt, om just nu, när näringslivet börjar hämta sig från krisen och vinna tillbaka sin skattekraft, åtgärder vidtagas, genom vilka kommunerna i avsevärd omfattning berövas den compensation för de gångna årens särskilda ansträngningar och bördor, som eljest skulle kommit dem till del från näringslivet.

Inom ett stort antal kommuner utvecklas för närvarande högst målmedvetna ansträngningar i syfte att genom sparsamhet, omtanke och på längre sikt än från år till annat ställda beräkningar återställa de under krisåren inträdda rubbningarna i ekonomien. Det måste vara statsmakterna synnerligen angeläget att icke utan alldeles särskilt vägande skäl här ingripa med i annat syfte vidtagna åtgärder, som motverka dessa strävanden genom åstadkommandet av betydande, i en del fall måhända ödesdigra, omkastningar i förutsättningarna för finansieringen av kommunernas ekonomi.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte lämna utan bifall Kungl. Maj:ts förslag till förordning om kommunal progressivskatt i vad detta förslag avser, att den nuvarande kommunandelen av kommunala progressivskatten skall beträffande i landsting deltagande kommuner tillfalla landstinget, samt att riksdagen må besluta, att den kommunala progressivskatten icke, som uti ifrågavarande lagförslag förutsättes, skall tillfalla landsting och städer, som ej deltaga i landsting, utan städse den kommun, där utdebiteringen skett.

Stockholm den 16 mars 1927.

Harald Akerberg.

A. Lindgren.

John Karlsson.

N. S. Norling.

Edv. Björnsson.

Gustaf Strömberg.

John Sandén.

Axel Sundberg.

K. E. von Geijer.

J. A. Stenberg.

Eric Vrang.